

57/ 31 LOKMAN SURESİ

Yer: Mekke'nin son dönemleri

12-19 Ayetlerde Lokman'ın oğluna öğütleri anlatılır.

LOKMAN HEKİM'İ SAYGI İLE ANARSINIZ DA
HİKMETLİ KUR'ÂN'I VE MUHAMMED'İ NİÇİN İNKAR
EDERSİNİZ?

Hikmet müminin yitiğidir, onu nerede bulursa alır.

Hikmete talip olmalı.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ أُولَئِكَ عَلَى
هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

1. Elif. Lâm. Mîm.

2. İşte bu âyetler, hikmet dolu Kitab'ın âyetleridir.

3. Güzel davrananlar için bir hidayet rehberi ve rahmet olmak üzere (indirilmiştir).

4. O kimseler, namazı kılarlar, zekâtı verirler; onlar ahirete de kesin olarak iman ederler.

5. İşte onlar, Rableri tarafından gösterilmiş doğru yol üzeredirler ve onlar kurtuluşa erenlerdir.

Zâikel kitab, tilkel kitab... Elimizde oluşla yakın, hikmetleriyle yücelerde uzak...

Hikmetli Lokman, Hikmetli kitab ve Hikmetli peygamber.

İyilik ihsan sahibi için hidayet rehberi Kitab.

Muhsin, iyilik ve ihsanı meleke haline getirmiş kimsedir.

Namazı ikame, zekâtı vermeyi gerektirir.

Ahirete yakinen inanan, ahirete hazırlanır.

Gerçek kurtuluş, en olumsuz şartlarda bile hidayet üzere olmaktır.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

وَإِذَا تُلِّيَ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَن فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا
فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ
خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

6. İnsanlardan öylesi var ki, herhangi bir ilmî delile dayanmadan Allah yolundan saptırmak ve sonra da onunla alay etmek için boş lafı satın alır. İşte onlara rüsvay edici bir azap vardır.

7. Ona âyetlerimiz okunduğu zaman, sanki bunları işitmemiş, sanki kulaklarında ağırlık varmış gibi büyüklük taslayarak yüz çevirir. Sen de ona acıklı bir azabın müjdesini ver!

8-9. Şüphesiz, iman edip de güzel davranışlarda bulunanlar için, içinde devamlı kalacakları ve nimetleri bol cennetler vardır. Bu, Allah'ın verdiği gerçek sözdür. O, mutlak güç ve hikmet sahibidir.

Bir kısım insanlar... Lehve'l-hadîs tüccarları... Saptırıcılar... Nadir b Haris gibiler...

Şarkı türkü, işret alemleri ile insanları oyalayıp uyuşturup uyutan medya patronları.

Ahsenü'l- hadis'e karşı lehve'l hadis...

Lehve'l hadis, vahye alternatif söylenen her söz, dedikodu, yalan iftira, magazin sözler...

Magazin, kulakları perdeliyor.

Bilmeyerek, bilgiye dayanmadan saptırıyor, karşıdakine hissetmeden saptırıyor.

Cennet nimetleri değil, Naîm cennetleri/ nimet cennetleri... Mülkiyet hakkı da onların, kullanma hakkı da. Kiracı değil, ev sahibidirler.

Allah'ın vadinin önünde hiçbir güç duramaz, onu engelleyemez.

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ
وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ

كَرِيمٍ

هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ

بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

10. O, gökleri görebildiğiniz bir direk olmaksızın yarattı, sizi sarsmasın diye yere de ulu dağlar koydu ve orada her çeşit canlıyı yaydı. Biz gökyüzünden su indirip, orada her faydalı nebattan çift çift bitirdik.

11. İşte bunlar Allah'ın yarattıklarıdır. Şimdi (ey kâfirler!) O'ndan başkasının ne yarattığını bana gösterin! Hayır (gösteremezler)! Zalimler açık bir sapıklık içindedirler.

Direksiz yarattı, görülmeyen direkler üstünde yarattı... Çekim kanunu...

Keremli/ikramlı bitkiler... Çifter çifter: Meyveli meyvesiz, birbirini benzer, salkım salkım, erkekli dişili...

Yarat(a)mayan nasıl tanrı olabilir?

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالَهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

12. Andolsun biz Lokman'a: Allah'a şükret! diyerek hikmet verdik. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük eden de bilsin ki, Allah hiçbir şeye muhtaç değildir, her türlü övgüye lâyıktır.
13. Lokman, oğluna öğüt vererek: Yavrucuğum! Allah'a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir zulümdür, demişti.
14. Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Çünkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte bunun için) önce bana, sonra da ana-babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak banadır.

Biz verdik... Hakîm olan veriyor... Veren O, O'na şükredilmeli...

Gerçek şükür: Nimetin farkında olmak, nimet sahibini tanımak, nimeti emanet olarak görmek, sahibinin ölçüleri doğrultusunda kullanmak, dil ile şükretmek.

Şükür imana, nankörlük küfre götürür.

Yavrucuğum... Baba şefkati ile, tatlı dil ile vaaz ediyor... Ebeveyn çocuğunun hayrını düşünmeli.

Peygamber ve davetçi de bir baba şefkatiyle muhataplarına aklaşmalı.

Şirk, dehşetli zulüm... Şirk, zulme götürür... Allah'ın hakkını çiğneyen, başkasının hakkını haydi haydi çiğner. Tevhid Allah'ın hakkıdır, onu .başkasına vermek zulümdür.

Biz vasiyyet ediyoruz... En güzel şekilde, tutulsun diye... Baba Lokman'ı aradan çıkarıyor.

Allah'ın huzuruna çıkıp yaptıklarının hesabını vereceksin. Bu bilinci zinde tutmalı.

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا
وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ
فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ يَا بَنِيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُنْ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي
صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ

15. Eğer onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi (körü körüne) bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünyada iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonunda dönüşünüz ancak banadır. O zaman size, yapmış olduklarınızı haber veririm.

16. (Lokman, öğütlerine devamla şöyle demişti:) Yavrucuğum! Yaptığın iş (iyilik veya kötülük), bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa, yine de Allah onu (senin karşına) getirir. Doğrusu Allah, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır.

Anne baba, çocuk hepinizin dönüşü Banadır.

Hiçbir şey yok olmaz, boşa gitmez.

İslam olmanın önünde anne baba engelini aşmak. Sa'd b. Ebî Vakkas gibi...

Allah'a isyan konusunda hiç kimseye itaat edilmez. İtaat ancak haktır.

Allah ve Peygamberden başkasına itaat sınırlıdır.

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا

أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ

مُخْتَالٍ فَخُورٍ وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ

لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

17. Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere sabret. Doğrusu bunlar, azmedilmeye değer işlerdir.
18. Küçümseyerek insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Zira Allah, kendini beğenmiş övünüp duran kimseleri asla sevmez.
19. Yürüyüşünde tabî ol, sesini alçalt. Unutma ki, seslerin en çirkini merkeplerin sesidir.

Namazı ikame, iyiliği emir ve kötülükten alıkoyma yolu zorludur, sıkıntılara hazır olmalı, kararlı ve sabırlı olmalı.

Büyüklenme, yürüyüş ve sesini kullanmada ölçülü ol. Kibirli değil, onurlu ol.

Meskenet içerisinde olana Hz. Ömer, vakarlı yürü, İslam'ı küçük düşürme!

الْم تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ
نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى
وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ

وَإِذَا قِيلَ لَهُم اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَّلُ
كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ

20. Allah'ın, göklerde ve yerdeki (nice varlık ve imkânları) sizin emrinize verdiğini, nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca ihsan ettiğini görmediniz mi? Yine de, insanlar içinde, -bilgisi, rehberi ve aydınlatıcı bir kitabı yokken- Allah hakkında tartışan kimseler vardır.

21, Onlara «Allah'ın indirdiğine uyun» dendiğinde: Hayır, biz babalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız, derler. Ya şeytan, onları alevli ateşin azabına çağırıyor idiyse!

Şimdi de şu büyük nimetler bak! Açık ve gizli nimetler... Her şey sizin emrinize verilmiş.

Görülebilen nimetler, ilerde fark edilecek nimetler.

Ataların yahut pek çok insanın bir yolda olması, onun hak olduğu anlamına gelmez.

وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ
وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ
فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ
نُمتعهم قليلاً ثم نضطرهم إلى عذابٍ غليظٍ

22. İyi davranışlar içinde kendini bütünüyle Allah'a veren kimse, gerçekten en sağlam kulpa yapışmıştır. Zaten bütün işlerin sonu Allah'a varır.

23. İnkâr edenin inkârı seni üzmesin. Onların dönüşü ancak bizedir. İşte o zaman yaptıklarını kendilerine haber veririz. Allah kalplerde olanı şüphesiz çok iyi bilir.

24. Onları biraz faydalandırır, sonra kendilerini ağır bir azaba sürükleriz.

Kendini Allah'a veren, Allah' adanmış olan, iyilikleriyle bunu ispat eder.

Kafirlere üzülme, aldırma, onlar seni yolundan alıkoymasın. İç dünyaları da bilir, ona göre iç dünyanıza da dikkat edin.

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ
وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةَ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

25. Andolsun ki onlara, «Gökleri ve yeri kim yarattı?» diye sorsan, mutlaka «Allah...» derler. De ki: (Öyleyse) övgü de yalnız Allah'a mahsustur, ama onların çoğu bilmezler.
26. Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi Allah'ındır. Bilinmeli ki, asıl ganî ve övülmeye lâayık olan Allah'tır.
27. Şayet yeryüzündeki ağaçlar kalem, deniz de arkasından yedi deniz katılarak (mürekkep olsa) yine Allah'ın sözleri (yazmakla) tükenmez. Şüphe yok ki Allah mutlak galip ve hikmet sahibidir.

Göklerin ve yerin yaratıcısı ve yöneticisi, ne zaman senin yaratıcın ve yöneticin olacak?

Hakim olanın hikmeti ve nimeti saymakla bitmez.

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

أَلَمْ تَرَى أَنَّ اللَّهَ يُوَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ

28. (İnsanlar!) Sizin yaratılmanız ve diriltilmeniz, ancak tek bir kişinin yaratılması ve diriltilmesi gibidir. Unutulmasın ki, Allah her şeyi bilen ve görendir.

29. Bilmez misin ki Allah, geceyi gündüze ve gündüzü geceye katmaktadır. Güneşi ve ayı da buyruğu altına almıştır. Bunların her biri belli bir vâdeye kadar hareketine devam eder. Ve Allah, yaptıklarınızdan tamamen haberdardır.

30. Çünkü Allah, hakkın ta kendisidir; O'ndan başka taptıkları ise hiç şüphesiz bâtıldır. Gerçekten Allah çok yüce, çok uludur.

Gece gündüz, herkesin her zaman, her yerde görüp okuyabileceği iki ayet.

Gece gündüz, küfür iman.

Güneş ay, ilah olamaz, fanidir, batarlar.

أَلَمْ تَرَى أَنَّ الْفُلَّكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَةِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظَّلْمِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ

31. Size varlığının delillerini göstermesi için, Allah'ın lütfuyla gemilerin denizde yüzdüğünü görmedin mi? Şüphesiz bunda, çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır.

32. Dağlar gibi dalgalar onları kuşattığı zaman, dini tamamen Allah'a has kılarak (ihlâsla) O'na yalvarırlar. Allah onları karaya çıkararak kurtardığı vakit içlerinden bir kısmı orta yolu tutar. Zaten bizim âyetlerimizi, ancak nankör hâinler bilerek inkâr eder.

Allah'ın deniz ayeti, suyun kaldırma kuvveti...

Zorluklara sabır, ibadete devamlı olmaya sabır, haramlardan kaçınmaya sabır.

Sabır ve şükürde devamlı olmak önemli olan.

Sabbâr ve şekûra karşılık, hattâr ve kefûr.

Zor zamanların Rabbi, bol zamanların da Rabbi olmalı.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَارٌ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

33. Ey İnsanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Ne babanın evlâdı, ne evlâdın babası nâmına bir şey ödeyemeyeceği günden çekinin. Bilin ki, Allah'ın verdiği söz gerçektir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmazsın ve şeytan, Allah'ın affına güvendirerek sizi kandırmasın.

34. Kıyamet vakti hakkındaki bilgi, ancak Allah'ın katındadır. Yağmuru O yağdırır, rahimlerde olanı O bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Yine hiç kimse nerede öleceğini bilemez. Şüphesiz Allah, her şeyi bilendir, her şeyden haberdardır.

O dehşetli günün bilincinde yaşayın, o güne hazırlık yapın.

Aldatıcı, Allah hakkında, O'nu yanlış tanıtarak, Allah ile, ayetlerini yanlış yorumlayarak, Allah diye diye, Allah affeder diye aldatmasın.

Beş bilinmeyen gayıb. Muğayyabât-i hamse. Bunların küllisini bütün yönleri ile kati olarak bilemez, cüzi şeyleri bilebilir.

Her şeyi bütün ayrıntı ve incelikleriyle O bilir ve O haberdardır.

Hikmetli Lokman'dan Evrensel Öğütler

- 1.(Önce şefkatli bir hitapla yaklaşıp) *“Yavrucuğum! Allah’ın varlığını ve kudretini devamlı hatırla, sana verdiği nimetlerin şükürünü unutma ve O’na sakın ortak koşma. Çünkü Allah’a ortak koşmak en büyük zulümdür.”*diyerek tevhid öğretilmiştir. (Zulüm, haksızlık ve haddi tecavüzdür. Aynı zamanda bir hakkı kendi yerinden başka yerine koymaktır. Dolayısıyla zulüm ya canlılara, (*mahlukata*) karşı olur ya kişinin kendi nefesine karşı olur ya da Allah’a karşı olur ki bu, zulmün en büyüğü olan küfürdür.) *Yavrucuğum! Anne ve babana iyi davran gönüllerini al. Onlar müşrikte olsa hizmette kusur etme. Fakat sana şirk, günah ve haram konusunda baskı yaparlarsa o takdirde onlara uyman gerekmez.*
- 2. *Yavrucuğum! Yaptığın iş bir hardal tanesi ağırlı-ğınca olsa veya yerin dibine gizlense dahi Allah onu mizanına koyar ve sana getirir (karşılığını verir).*
- 3.*Yavrucuğum! Namaz kıl (ibadetlerini yerine getir), emri bi’l-ma’ruf nehı ani’l-münker görevini yap (iyiliği yay, kötülüğü de önlemeye çalış) ve başına gelen sıkıntı-lara sabret. Çünkü bunlar azim ve kararlılık gerektiren işlerdendir. (Bu görevleri yaparken başına gelebilecek musibetlere karşı dişini sık, sabret. Çünkü şeytan bu hayırlı hizmetleri yapanlarla çok uğraşır.)*
- 4. *Oğulcağım! Alimler ve ilim meclisinde bulun. Oradan ayrılmamaya çalış. Nasıl ki Allah ölü topraklara bol yağmur ile hayat veriyorsa, kararan ölü kalpleri de ilim ve hikmet nuruyla aydınlatır, diriltir.*
- 5.*Yavrucuğum! Sana dört şey tavsiye ediyorum. İkisini unut, ikisini daima hatırında tut. Başkasına yaptığın iyilikleri unut. Başkasının sana yaptığı kötülükleri de unut. Allah’ı daima hatırında tut, unutma. Ölümü de hiç hatırından çıkarma ve unutma.*

Hikmetli Lokman'dan Evrensel Öğütler

- *6. Oğulcuğum! Ekmeğini (yemeğini) muttakilere, iyilere yedir. İşini de bilginlere danışarak yap. Anlayışı kıt insana gerçeği anlatmak, taş taşımaktan daha çetin-dir.*
- *7. Oğulcuğum! Sustuğun için sakın pişman olma. Bil ki, söz gümüş ise sükût altındır.*
- *8. Oğulcuğum! Borç yapmaktan sakın. Borç gündüz-leri zillet, geceleri illet ve huzursuzluktur.*
- *9. Yavrucuğum! Arkadaşın sana öfkelendiğinde adil ve insafli davranıyorsa gerçek arkadaş (dost) kabul et, değilse terk et.*
- *10. Yavrucuğum! Dilini devamlı "**Allahümmeğfirli**" (Allahım beni affet) demeye tevbe ve istiğfara alıştı. Zira günün öyle bir saati vardır ki, o saatte yapılan dualar geri çevrilmez.*
- *11. Oğulcuğum! Bir kavmin toplandığı yere geldiğin zaman önce onlara selam ver sonra bir köşeye otur. Onlar konuşmadıkça sen konuşma. Şayet Allah zikredilirse onlara katıl. Fakat boş bir söze dalarlarsa oradan ayrıl.*
- *12. Oğulcağızım! Kadınları sırdaş edinme, avam (cahiller) ile dostluk (arkadaşlık) kurma ve alçak kişiler-den borç alma.*

Hikmetli Lokman'dan Evrensel Öğütler

- "Dünya derin bir denizdir. Çoklari onda bogulmustur. O denizde senin gemin Allah'dan takvâ olsun. Binegin Allah'a imanin ve yolun Allah'a tevekkül olsun. Umulur ki kurtulursun; tamamen kurtulacagini da sanmam.
- Yavrum, İnsanlar ibadet ve taatte her gün noksanlastiklari halde nasıl olur da vadolunduklarından korkmazlar!
- Yavrum! Dünyadan yetecek kadar al, ona kapılma, bu ahiretine zarar verir.
- Dünyadan el etek de çekme, yoksa İnsanlara yük olursun. Oruç tut, bu sehvetini keser. Seni namazdan alikoyan orucu tutma, çünkü Allah'in katında namaz oruçtan daha büyüktür..
- Yavrum! iyiligi ondan anlayana yap. Nitekim koç ile kurt arasında dostluk olmadığı gibi; iyi ile kötü arasında da dostluk olmaz.
- Çekismeyi seven hakarete uğrar, kötülük olan yerlere giden töhmet altında kalır, kötülüğe yaklasan kendini kurtaramaz ve dilini tutmayan pisman olur.
- Yavrum! iyilerin hizmetinde bulun; fakat kötülerle dostluk kurma.
- Yavrum! Güvenilir kimse ol ki zengin olasin. Kalbin günah lekeleriyle dolu olduğu halde İnsanlara, Allah'dan korkuyormussun gibi görünme.
- Yavrum, âlimlerle bir arada bulun ve onların dizinin dibinden ayrılma; fakat onlarla tartismaya da girme, yoksa sohbetlerinden seni mahrum ederler. Onlara bir şey sorarken nazik davran. Seni ihmal ettiklerinde onlara bıkkınlık verme, yoksa senden usanırlar.
- Yavrum! her şeyi arkani dönerek isteme ve yüzün dönük olarak da ondan uzaklaşma! Zira bu, basîreti azaltır ve akli zayıflatır.
- Yavrum, küçükken edepli olursan, büyüdüğünde faydasını görürsün! Yavrum, yolculuğa çıktığında, onu çekip götürebileceğin bir yerde olmadıkça, hayvanından emin olma; çünkü onun sirti çabuk yağır olur ve bu hakimlerin işlerinden değildir.
- Gideceğin yere yaklaştığında da hayvanından in ve yürü; kendinden önce onu doyur.
- Gecenin ilk saatlerinde yolculuğa çıkmaktan sakın! Sana gecenin yarısına kadar dinlenip gece yarısından sonra yola çıkmanı tavsiye ederim.
- Sefere çıkarken yanına kılıcını, mest'ini, sarigini, elbiseni, su kabini, ıgne ve ipligini, biz'ini (saraç ıgnesi) al! Ayrıca yanında sana ve beraberindekilere yetecek kadar ilâç bulundur.

Hikmetli Lokman'dan Evrensel Öğütler

- Arkadaşlarınla, Allah'a isyanın dışındaki hususlarda uyum sağğa ve onlara vefâ göster!
- Yavrum, kanaatkâr görünmekten sakın, zira bu tavrın sana gündüzleri şöret, geceleri ise şüphe getirir.
- Yavrum, kendini unutup da insanlara iyiliği emretme! Yoksa senin durumun, insanlara ışık verdiği halde kendisi yanarak tükenen kandile benzer!
- Yavrum, küçük isleri umursamazlık etme! Çünkü küçük, yarin büyüğe dönüşür.
- Yavrum, yalan söylemekten sakın! Çünkü yalan, dînini ifsat eder, insanların yanında mürüvvetini noksanlaştırır ve bu durumda da utanma uygun yok olur; değer düşer, makam ve mevkiin elden gider; küçümsenirsin, konuştuğun zaman sözün dinlenmez, söylediğine itibar edilemez. Bu duruma düşüldüğünde de yasamanın zevki kalmaz!
- Yavrum, kötü huydan, sıkıntı vermekten, sabırsızlıktan sakın! Bu hasletler karsısında hiç bir arkadasın sana dürüst davranmaz ve seninle aralarında dâima bir mesafe bırakırlar. İşini sev; sık sık karşılaştığın olaylar karsısında sabret!
- İnsanlara karşı güzel huylu ol! Zira huyu güzel olan, herkese güler yüz gösteren ve bunu yaygınlastıran, iyiler yanında nasîbini alır; ona karşı iyi kimseler sevgi besler, kötüler de ondan uzaklaşır.
- Yavrum, gönlünü kederlerle ve kalbini üzüntülerle meşgul etme. Aç gözlülükten sakın. Takdire rıza göster. Allah tarafından sana verilene kanaat et ki hayatın güzellesin, gönlün sürurla dolsun ve hayattan zevk alasın. Eğer dünya zenginliklerinin senin için bir araya getirilmesini istersen, İnsanların ellerinde olanlara göz dikme! Zira peygamberleri buldukları mertebeye ulaştıran şey insanların ellerinde bulunanlara göz dikmemeleridir. Yavrum, dünya hayati kısadır. Senin oradaki ömrün ise daha da kısadır. Bu kısa ömrün de daha az bir kısmı geride kalmıştır.
- Yavrum, iyiligi ehline yap, ehil olmayana iyilik yapma; yoksa o, dünyada bosa gider, ahirette de sevabından mahrum olursun.
- İktisatlı ol, savurgan olma; cimrilik derecesinde mala sarılma, israfa varacak şekilde de onu dağıtma!
- Yavrum, hikmete sarıl ki onunla ikram göresin, onu yücelt ki sen de üstün tutulasın.
- Hikmet ahlâkinin en üstünü Allah (c.c)'in dinidir.
- Yavrum, hasetçinin üç belirgin özelliği vardır: Gıyabında dostunu çekiştirir, yanında olduğu zaman ona yaltaklanır, o bir musibete duçar olduğunda da ona sevinir" (Sa'lebî, a.g.e., 313-315).